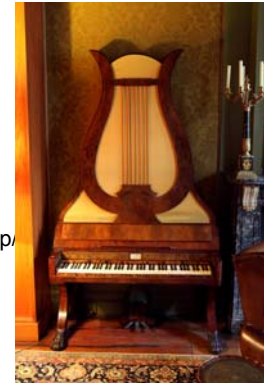

De Sweelinck Collectie

De Sweelinck Collectie historische toetsinstrumenten met meer dan 80 historische piano(forte)s – waarvan ruim 40 tafelpiano's (<http://geelvinck.nl/muziek/muziekfestival-amsterdam-virtuosi/de-tafelpiano-living-history/>) – is in de tweede helft van de 20^e eeuw opgezet door Rien Hasselaar, indertijd adjunct-directeur van een voorloper van het huidige Conservatorium van Amsterdam. Destijds nam belangstelling voor de authentieke muziekkuitvoering van 18^e en 19^e eeuwse muziek toe, mede als gevolg van de hang naar grotere authenticiteit en terugkeer naar de oorsprong, die sedert de jaren '60 de maatschappij in beweging bracht. Bekijk de documentaire hieronder (druk op het pijlke).

(<http://www.geelvinck.nl/wp-content/uploads/2013/08/1838-1840.jpg>)

(<http://www.geelvinck.nl/wp-content/uploads/2013/08/assets/>)

Voorgeschiedenis

Eind jaren '80 werd de collectie ondergebracht bij het toenmalige Sweelinck Conservatorium, het huidige Conservatorium van Amsterdam. In 1991 kon daar het Sweelinck Museum zijn deuren openen. Door de begrotingsbezuinigingen in het nieuwe millennium en het blote feit dat het conservatorium als educatieve instelling geen functie voor erfgoed behoud heeft, zoals een museum, kon de collectie (toen ruim 120 muziekinstrumenten) aldaar niet gehandhaafd blijven. Sedert de verhuizing van het conservatorium in 2007, is de behoudfunctie voor deze collectie in de jaren daarna stapsgewijs feitelijk onder de vleugels van Museum Geelvinck gebracht. De band met het conservatorium is overigens wel behouden gebleven: enkele belangrijke instrumenten staan ten behoeve van het vakonderwijs in het nieuwe conservatoriumgebouw en tevens maken conservatoriumstudenten gebruik van de oefenruimte van de Sweelinck Collectie. De doelstelling van de collectie is immers het bespelen van de instrumenten.

Sweelinck Collectie onder de vleugels van het Geelvinck

Museum Geelvinck is een (grachten) huismuseum met als kernperiode de uitgebreide 18^e eeuw en de eerste helft 19^e eeuw. De focus ligt op de uiting van levensstijl binnen de geborgenheid van het eigen huis, waarin een relatie wordt gelegd tussen de historie (kernperiode) en het hedendaagse met een blik op de toekomst. De ontwikkeling van de pianoforte valt samen met de kernperiode van het museum. De pianoforte – en met name de tafelpiano – is bij uitstek het muziekinstrument dat past in de huiselijke omgeving van een grachtenhuis zoals het Geelvinck Hinlopen Huis. De onstuimige ontwikkeling van de pianoforte en de vroege piano als huiskamerinstrument illustreert de opkomst van de burgerij en de emancipatie van de vrouw in de 18e en 19e eeuw. Naast Wenen, Londen en Parijs, was Amsterdam in de Franse Tijd een belangrijke productiestad voor pianofortes en met name tafelpiano's. Er kan gezegd worden, dat indertijd ieder zichzelf respecterend welgesteld huishouden wel over een (tafel)piano beschikte, een trend die zich nog tot lang in de 20e eeuw heeft voortgezet. Niet voor niets is nog immer de piano het meest bespeelde muziekinstrument voor amateurs en professionals in Nederland.

Unieke Nederlandse collectie

Bijzonder in de Sweelinck Collectie is de vrijwel complete verzameling van in Amsterdam gebouwde 18^e en 19^e eeuwse tafelpiano's (<http://geelvinck.nl/muziek/muziekfestival-amsterdam-virtuosi/de-tafelpiano-living-history/>). Deze instrumenten maken deel uit van het cultureel erfgoed van de Amsterdamse grachtengordel en relateren niet alleen zichtbaar, maar ook hoorbaar, aan de creatieve ontwikkeling daarvan. Dit deel van de Sweelinck Collectie (bijna 40 instrumenten) bevindt zich in de ambtelijke procedure voor op de lijst van beschermd nationaal erfgoed (Wet behoud cultureel erfgoed). Inmiddels is door het Geelvinck Restauratiefonds – dat zich de laatste jaren met name richt op het behoud van de Sweelinck Collectie – met bijdragen van onder meer de Gravin van Bylandt Stichting en het Hendrik Mullerfonds de Lyravleugel (J.C. Schleip, ca. 1820-1830) gerestaureerd en kan – uniek in Nederland – dit instrument weer bespeeld worden. Ook de oudste in Nederland vervaardigde tafelpiano bevindt zich in de collectie (nog te restaureren), alsmede enige instrumenten die wereldwijd als historisch uniek mogen worden beschouwd.

Collectie in depot

De Sweelinck Collectie is ondergebracht in een stichting, waarin bestuurleden vanuit zowel het Conservatorium Amsterdam, als Museum Geelvinck zitting hebben. Deze stichting heeft vooralsnog de beschikking over een restauratieatelier, tevens oefenruimte en depot. Een deel van de collectie is tijdelijk in het depot van het Instituut Collectie Nederland geplaatst. In het voorjaar van 2013 zullen beide depots (inclusief het restauratieatelier) moeten worden ontruimd. Het depot in Rijswijk wordt door het Rijk afgestoten en hiervoor is geen vervangende depotruimte ter beschikking gesteld. In nauwe samenwerking met Stadsherstel wordt gezocht naar een goede oplossing.

Collectie in nieuw depot

Terwijl de mussen van het dak vielen, zijn wij in juli (2013) druk in de weer geweest om de instrumenten van de Sweelinck Collectie, die in twee depots stonden opgeslagen, naar een tijdelijk nieuw onderkomen te brengen. Stadsherstel Amsterdam had ons al een ruimte aangeboden in de catacomben van de Posthoornkerk, waar wij gebruik van mogen maken. Totdat deze is ingericht, heeft Stadsherstel ons ook geholpen met een plek voor voorlopige opslag in een van de forten van de Stelling van Amsterdam; tevens met dank aan het Landschap Noord-Holland voor het kosteloos aan ons ter beschikking stellen van deze tijdelijke ruimte. Met een Call for Collaboration (<http://geelvinck.nl/the-sweelinck-collection-a-call-for-international-collaboration/>) nodigen wij experts op het gebied van fortepiano's uit de hele wereld uit om ons van advies te dienen.

Innovatief nieuw concept

Reeds in 2010 heeft Museum Geelvinck het concept voor een netwerkmuseum geponeerd, aangezien het museum zelf onmogelijk het grote aantal muziekinstrumenten van de Sweelinck Collectie binnen zijn muren kan huisvesten en op een relevante wijze aan het publiek kan presenteren. Binnen dit innovatieve concept worden de muziekinstrumenten geplaatst op passende locaties (zoals monumenten met een mogelijkheid voor een klein muziekpodium, bijv. buitenplaatsen) door het gehele land. Het behoud en beheer, alsmede de digitale presentatie (website) en de organisatie van het bespelen van de instrumenten (vakonderwijs, concerten, workshops enz.), worden centraal door Museum Geelvinck uitgevoerd. De collectie blijft daardoor (weliswaar virtueel) bijeen. Het kennis- en promotiecentrum, dat

hierdoor ontstaat, zal ook desgevraagd service kunnen bieden aan andere musea en locaties met een of meerdere pianofortes of vroege piano's. Deze opzet knoopt de behoefte voor vakonderwijs op deze historische instrumenten aan behoud en publieke ontsluiting van de collectie. Het draagt bij aan het behoud van deze voor Nederland belangrijke categorie muziekinstrumenten, omdat niet alleen de Sweelinck Collectie, maar ook (vaak op zichzelf staande) instrumenten in andere musea hiervan kunnen profiteren. De opzet wordt digitaal geankerd in het Europese en ICOM netwerk voor muziekinstrumenten. Op deze wijze wordt niet alleen 'living history' metterdaad levendig gehouden voor volgende generaties. Tevens wordt er naar gestreefd om het bespelen van deze instrumenten onder kinderen en jongeren te entameren, alsmede het in de huidige tijd te betrekken.

Deltaplan

Hoewel momenteel enkele instrumenten bespeeld worden in het conservatorium en in ons museum, is het leeuwendeel van de collectie sedert 2007 opgeslagen. Dit heeft als gevolg, dat deze instrumenten eerst gerestaureerd dienen te worden, alvorens deze weer bespeeld kunnen worden. Hiertoe is eenmalig een 'deltaplan voor de historische pianofortes' noodzakelijk. Om de collectie conform het concept netwerkmuseum toegankelijk te maken voor zowel educatieve doeleinden (pianoforte opleiding), als voor een breed publiek door geheel Nederland, en om het daaraan gekoppelde kenniscentrum op het terrein van onderhoud en restauratie in gang te kunnen zetten, is een investering noodzakelijk. Het verdienmodel van het nieuwe concept is zodanig van opzet dat vervolgens zeer efficiënt de doorgaande carrousel van onderhoud en concerten draaiende kan worden gehouden. Echter, eerst dient een inhaalslag gemaakt te worden: 'de cost gaet voor de baet uyt'. Het concept netwerkmuseum voor historische muziekinstrumenten wordt momenteel uitgewerkt met een bijdrage van het Mondriaanfonds.

Voor meer informatie: Jurn Buisman,
buisman@geelvinck.nl
(mailto:buisman@geelvinck.nl) of 020-6390747.

Lees ook: de "paper" (<http://www.geelvinck.nl/icom-cimcim-paper-sweelick-collection-27-08-2014-turku-finland/>) gegeven door dr. Jurn Buisman voor de ICOM CIMCIM conferentie op 27 augustus 2014 in Turku (Finland).

Steun het behoud van de Sweelinck Collectie

U kunt meehelpen de restauratie van de instrumenten tot een succes te maken door het adopteren van een instrument, of maakt u een bijdrage over op de rekening van Stichting Sweelinckmuseum te Amsterdam, bankrekeningno. 54.26.06.054. Natuurlijk kunt u ook Vriend (<http://geelvinck.nl/museum-amsterdam/actief/de-vriendenkring/>) worden van ons museum en u wordt uitgenodigd op onze openingen.

Ook zijn wij blij met iedere historische piano (forte): vleugel, tafelpiano (spinet), pianino, rechtopstaande piano, klavichord, klavecimbel enz. Al is deze in erbarmelijke staat en heeft er al jaren niemand meer op gespeeld, schroom niet! Doordat wij op deze manier historische piano's redden, kunnen wij ons muzikaal erfgoed voor de toekomst veilig stellen en er professionele fortepianisten en conservatoriumstudenten op laten spelen. Schenkingen zijn fiscaal aantrekkelijk door de "turbo-aftrek" voor de inkomstenbelasting; wij helpen u er graag mee.

Al sedert 2005 is Museum Geelvinck betrokken bij het behoud van de Sweelinck Collectie. Dat heeft geleid tot een reeks kamerconcerten, die sedert januari 2007 wekelijks (iedere zondagnamiddag) plaatsvinden: de Geelvinck Salon. De programmering betreft vooral de Barok tot en met de Romantiek, bij voorkeur uitgevoerd op historische instrumenten. Naast klassieke werken, worden ook spannende combinaties met muziek en/of instrumenten uit andere culturen uitgevoerd, evenals hedendaagse composities geschreven voor deze historische instrumenten. Kijk ook op de muziekagenda (<http://www.geelvinck.nl/muziek/concertagenda/>).

Museum Geelvinck Hinlopen Huis bestaat in 2011 twintig jaar en ook de Geelvinck Salon (<http://geelvinck.nl/amsterdam/geelvinck-salon/>) viert haar lustrum; dit was een goede aanleiding voor een eerste muziekfestival, het Geelvinck Muziekfestival 'Amsterdam Virtuosi 2011' (<http://geelvinck.nl/muziekfestival-amsterdam-virtuosi-2011/>). Begin oktober 2012 vond het tweede festival plaats: het Geelvinck Pianoforte Festival (<http://geelvinck.nl/muziek/geelvinck-pianoforte-festival-2012/>) / Tweede Dag van de Tafelpiano met ondermeer twee concoursen. In 2013 organiseerden wij ons derde Pianoforte Festival van 8 t/m 14 oktober 2013 (<http://geelvinck.nl/muziek/pianoforte-festival-2013/>). En in 2014 staat het vierde Geelvinck Fortepiano Festival (<http://www.geelvinckfestival.nl>) op de rol van 10 t/m 26 oktober.

